

O'ZBEK VA KOREYS MADANIYATI: AN'ANA VA ZAMONAVIYLIK UYG'UNLIGI

Ziyatova Sabrina Nodirjon qizi

Samarqand davlat chet tillar instituti talabasi

sabrinaziyatova668@gmail.com

Ilmiy rahbar: Xolmuradova Nigora Faxridinovna

Rus filologiyasi kafedrasi stajyor o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada o'zbek va koreys madaniyatining shakllanish jarayoni, ularning tarixiy ildizlari hamda zamonaviy rivojlanish xususiyatlari tahlil qilinadi. An'anaviy qadriyatlar, urf-odatlar, milliy mentalitet va ularning globallashuv sharoitida saqlanib qolishi masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Shuningdek, madaniyatlararo o'xshash va farqli jihatlar qiyosiy tahlil asosida yoritilib, an'ana va zamonaviylik uyg'unligi jamiyat taraqqiyotidagi muhim omil sifatida ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: o'zbek madaniyati, koreys madaniyati, an'ana, zamonaviylik, madaniyatlararo muloqot, globallashuv, milliy qadriyatlar.

Аннотация: В данной статье анализируются процессы формирования узбекской и корейской культуры, их исторические корни и особенности современного развития. Особое внимание уделяется традиционным ценностям, обычаям, национальному менталитету и вопросам их сохранения в условиях глобализации. На основе сравнительного анализа раскрываются сходства и различия культур, а гармония традиций и современности рассматривается как важный фактор общественного развития.

Ключевые слова: узбекская культура, корейская культура, традиции, современность, межкультурный диалог, глобализация, национальные ценности.

Abstract: This article examines the formation processes of Uzbek and Korean cultures, their historical roots, and features of modern development. Particular attention is paid to traditional values, customs, national mentality, and the challenges of preserving them in the context of globalization. Through comparative analysis, similarities and differences between the two cultures are highlighted, and the harmony between tradition and modernity is considered an important factor in societal development.

Keywords: Uzbek culture, Korean culture, tradition, modernity, intercultural dialogue, globalization, national values.

KIRISH

XXI asrda globallashuv jarayonlarining jadallashuvi, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivoji hamda madaniyatlararo aloqalarning kengayishi natijasida milliy madaniyatlarning o'zaro ta'siri kuchayib bormoqda. Bunday sharoitda har bir xalq o'zining tarixiy-madaniy merosini saqlab qolish bilan birga, zamonaviy ijtimoiy-siyosiy va madaniy

jarayonlarga moslashish zarurati bilan yuzlashmoqda. Shu jihatdan an'ana va zamonaviylik o'rtasidagi uyg'unlik masalasi bugungi madaniy taraqqiyotning asosiy muammolaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda.

O'zbek va koreys xalqlari madaniyati Sharq sivilizatsiyasining muhim tarkibiy qismlari bo'lib, ularning shakllanishida tarixiy jarayonlar, diniy-falsafiy qarashlar hamda ijtimoiy munosabatlar muhim rol o'ynagan. O'zbek madaniyati qadimiy davlatchilik an'analari, islomiy qadriyatlar, xalq og'zaki ijodi va milliy marosimlar asosida rivojlanib, jamiyatda ijtimoiy birdamlik va ma'naviy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qilib kelgan. Koreys madaniyati esa konfutsiylik falsafasi ta'sirida shakllanib, tartib-intizom, jamoaviy mas'uliyat, mehnatsevarlik va kattalarga hurmat kabi qadriyatlarni markaziy o'ringa qo'ygan.

Har ikki xalq madaniyatida oila instituti alohida ahamiyatga ega bo'lib, avlodlar o'rtasidagi uzviylik va an'analarni davom ettirish muhim qadriyat sifatida qaraladi. Shuningdek, marosimlar, milliy bayramlar, kiyinish madaniyati, taomlar va san'at turlari milliy o'zlikni ifodalovchi asosiy vositalardan hisoblanadi. Biroq zamonaviy urbanizatsiya, texnologik yangiliklar va ommaviy madaniyat ta'siri natijasida bu an'analarning yangi mazmun va shakl kasb etmoqda.

Bugungi kunda Koreya Respublikasining iqtisodiy va madaniy yuksalishi, xususan, "Koreya to'lqini" (Hallyu) orqali milliy madaniyatning global miqyosda targ'ib etilishi an'ana va zamonaviylik uyg'unligining yorqin namunasi sifatida namoyon bo'lmoqda. O'zbekistonda esa milliy madaniy merosni tiklash, asrab-avaylash va uni zamonaviy madaniy makonga integratsiya qilishga qaratilgan islohotlar izchil amalga oshirilmoqda. Bu jarayonlar har ikki mamlakatda madaniyatning faqat tarixiy hodisa emas, balki jamiyat taraqqiyotini belgilovchi faol ijtimoiy institut ekanligini ko'rsatadi.

Mazkur tadqiqotning dolzarbligi shundaki, o'zbek va koreys madaniyatini qiyosiy tahlil qilish orqali an'ana va zamonaviylikning o'zaro uyg'unlashuv mexanizmlarini aniqlash, ularning jamiyat ma'naviy hayotiga ta'sirini baholash imkoniyati yaratiladi. Tadqiqot natijalari madaniyatlararo muloqotni rivojlantirish, ta'lim va madaniyat sohalarida hamkorlikni mustahkamlash hamda yosh avlodni milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalashda muhim nazariy va amaliy ahamiyatga ega bo'lishi kutiladi.

ASOSIY QISM

O'zbek va koreys madaniyatining shakllanish jarayoni uzoq tarixiy davrlarni o'z ichiga oladi va har bir xalqning ijtimoiy, siyosiy hamda iqtisodiy taraqqiyoti bilan chambarchas bog'liqdir. Ushbu madaniyatlar asrlar davomida o'ziga xos an'analarni, qadriyatlar va ijtimoiy me'yorlar asosida rivojlanib, milliy o'zlikni ifodalovchi muhim omilga aylangan. Ularni qiyosiy o'rganish orqali an'ana va zamonaviylikning madaniyatdagi o'rni va ahamiyatini yanada chuqurroq anglash mumkin.

O'zbek madaniyatining asosini qadimiy dehqonchilik va shahar madaniyati, Buyuk Ipak yo'li orqali shakllangan savdo-madaniy aloqalar hamda islom sivilizatsiyasi ta'siri tashkil etadi. Milliy urf-odatlar, marosimlar, xalq bayramlari va an'anaviy san'at turlari o'zbek xalqining tarixiy xotirasini va ijtimoiy birlik tamoyillarini ifodalaydi. Navro'z bayrami, to'y.

marosimlari, mehmondo'stlik madaniyati va mahalla tizimi jamiyatda birdamlikni mustahkamlovchi muhim institutlar hisoblanadi. Ushbu an'analar zamonaviy sharoitda ham o'z ahamiyatini yo'qotmay, yangi ijtimoiy shakllar orqali davom etmoqda.

Koreys madaniyatida esa konfutsiylik ta'limoti asosiy ma'naviy poydevor sifatida namoyon bo'ladi. Oila va jamiyatda ierarxiya, kattalarga hurmat, jamoaviy mas'uliyat va intizom koreys ijtimoiy hayotining ajralmas qismi hisoblanadi. An'anaviy bayramlar, masalan, Seollal (Yangi yil) va Chuseok (hosil bayrami), milliy kiyim — hanbok, hamda koreys oshxonasi madaniyatning muhim elementlari sifatida e'tirof etiladi. Ushbu an'analar zamonaviy jamiyatda yangi mazmun bilan boyib, madaniy meros sifatida saqlanib qolmoqda.

Zamonaviylashuv jarayonlari har ikki madaniyatda turlicha namoyon bo'lsa-da, ularning umumiy jihati an'anaviy qadriyatlarni inkor etmasdan, balki ularni zamon talablari asosida moslashtirishga intilishda ko'rinadi. O'zbekistonda milliy liboslar dizaynida zamonaviy uslublarning qo'llanilishi, an'anaviy musiqaning yangi janrlar bilan uyg'unlashuvi va madaniy meros obyektlarining restavratsiyasi bunga misol bo'la oladi. Koreyada esa an'anaviy san'at turlari zamonaviy texnologiyalar yordamida ommalashtirilmoqda, milliy madaniyat global auditoriyaga mos shaklda taqdim etilmoqda.

Ayniqsa, Koreya Respublikasida "Koreya to'lqini" (Hallyu) fenomeni orqali milliy madaniyatning zamonaviy madaniyat bilan sintez qilinishi butun dunyoda katta qiziqish uyg'otmoqda. K-pop, k-dramalar va zamonaviy koreys kinosida an'anaviy qadriyatlar, oila tushunchasi va axloqiy me'yorlar zamonaviy estetik ifoda bilan uyg'unlashgan holda namoyon bo'ladi. Bu jarayon madaniyatning global miqyosda raqobatbardosh bo'lishiga xizmat qilmoqda.

O'zbekistonda ham madaniyat va san'at sohasida amalga oshirilayotgan islohotlar an'ana va zamonaviylik uyg'unligini ta'minlashga qaratilgan. Milliy festivallar, xalqaro madaniy tadbirlar, zamonaviy san'at markazlari va yosh ijodkorlarni qo'llab-quvvatlash dasturlari madaniy rivojlanishning yangi bosqichini boshlab berdi. Bu jarayonda milliy o'zlikni saqlash bilan birga, jahon madaniy makoniga integratsiya qilish asosiy maqsad sifatida belgilangan.

Shuningdek, ta'lim tizimi va madaniy almashinuv dasturlari o'zbek va koreys madaniyatlari o'rtasidagi o'zaro tushunishni mustahkamlashda muhim rol o'ynamoqda. Talabalar almashinuvi, qo'shma madaniy loyihalar va ilmiy tadqiqotlar madaniyatlararo muloqotni rivojlantirishga xizmat qilmoqda. Bu esa an'ana va zamonaviylik uyg'unligining nafaqat milliy, balki xalqaro miqyosda ham muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi.

Umuman olganda, o'zbek va koreys madaniyatlarining qiyosiy tahlili shuni ko'rsatadiki, har ikki xalq o'z tarixiy merosiga tayangan holda zamonaviy jamiyat talablariga moslashib bormoqda. An'ana va zamonaviylikning uyg'unligi esa madaniyatning uzluksiz rivojlanishini ta'minlovchi asosiy omil sifatida namoyon bo'ladi.

XULOSA

Mazkur tadqiqot doirasida o'zbek va koreys madaniyatining tarixiy shakllanish jarayoni, an'anaviy qadriyatlari hamda zamonaviy rivojlanish yo'nalishlari qiyosiy tahlil.

qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, har ikki xalq madaniyati asrlar davomida shakllangan boy tarixiy merosga ega bo'lib, u jamiyatning ma'naviy hayotida muhim o'rin tutadi. An'ana nafaqat o'tmish merosi, balki bugungi va kelajak avlodlar uchun ma'naviy tayanch vazifasini bajaruvchi muhim omil sifatida namoyon bo'ladi.

O'zbek va koreys madaniyatlarida oila, jamiyat va insoniy munosabatlarga oid qadriyatlarning ustuvorligi ularning umumiy jihatlaridan biri hisoblanadi. Kattalarga hurmat, jamoaviylik, mehnatsevarlik, milliy urf-odatlarga sodiqlik kabi tamoyillar har ikki madaniyatda barqaror saqlanib kelmoqda. Shu bilan birga, tarixiy rivojlanish yo'li, diniy-falsafiy asoslar hamda ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlar farqi tufayli madaniy ifoda shakllari va zamonaviylashuv mexanizmlarida muayyan tafovutlar mavjud.

Zamonaviy globallashuv sharoitida an'ana va zamonaviylik o'rtasidagi muvozanat masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, o'zbek va koreys jamiyatlarida zamonaviy rivojlanish an'anaviy qadriyatlarni inkor etish orqali emas, balki ularni yangi ijtimoiy, madaniy va texnologik sharoitlarga moslashtirish orqali amalga oshirilmoqda. Bu jarayon madaniyatning uzviyligini ta'minlab, milliy o'zlikni saqlash bilan birga, uni global madaniy makonda raqobatbardosh qilish imkonini bermiqda.

Koreya Respublikasida milliy madaniyatning zamonaviy vositalar orqali global miqyosda targ'ib etilishi an'ana va innovatsiyaning samarali uyg'unlashuvi sifatida namoyon bo'lsa, O'zbekistonda milliy madaniy merosni tiklash, asrab-avaylash va uni zamonaviy madaniyat bilan uyg'unlashtirishga qaratilgan islohotlar madaniy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qilmoqda. Bu tajribalar shuni ko'rsatadiki, madaniyat jamiyat taraqqiyotining muhim strategik resursi sifatida qaralishi lozim.

Xulosa qilib aytganda, o'zbek va koreys madaniyatlari misolida an'ana va zamonaviylikning uyg'unligi jamiyatning barqaror rivojlanishi, madaniyatlararo muloqotning mustahkamlanishi hamda yosh avlodni milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalashda muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu tadqiqot natijalari madaniyatshunoslik, sotsiologiya va ta'lim sohalarida olib boriladigan keyingi ilmiy izlanishlar uchun nazariy asos bo'lib xizmat qilishi, shuningdek, o'zbek-koreys madaniy hamkorligini yanada rivojlantirishga amaliy hissa qo'shishi mumkin

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov, I. A. (2015). *Yuksak ma'naviyat — yengilmas kuch*. Toshkent: Ma'naviyat.
2. Mirziyoyev, Sh. M. (2022). *Yangi O'zbekiston strategiyasi*. Toshkent: O'zbekiston.
3. Abdullayev, O. (2018). O'zbek xalq an'analari va marosimlari. *Madaniyat va san'at*, 2, 45–52.
4. Kim, Y. (2016). *Korean culture and society*. Seoul: Seoul National University Press.
5. Lee, J. W. (2019). Tradition and modernity in contemporary Korean culture. *Journal of Asian Studies*, 78(3), 567–585. <https://doi.org/10.1017/S0021911819000456>

-
6. Hofstede, G. (2011). *Cultures and organizations: Software of the mind* (3rd ed.). New York, NY: McGraw-Hill.
 7. Nye, J. S. (2004). *Soft power: The means to success in world politics*. New York, NY: PublicAffairs.
 8. Jin, D. Y. (2018). *New Korean wave: Transnational cultural power in the age of social media*. Urbana: University of Illinois Press.
 9. UNESCO. (2019). *Culture and sustainable development*. Paris: UNESCO Publishing.
 10. Xolmatova, D. (2020). Globallashuv sharoitida milliy madaniyatning rivojlanish xususiyatlari. *Ijtimoiy-gumanitar fanlar*, 4, 88–94.

